

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
"УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ"

ФІНАНСОВА ОСВІТА: **СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Збірник матеріалів
Міжнародної навчально-методичної конференції
(м. Севастополь, 29-30 квітня 2010 р.)

Суми
ДВНЗ "УАБС НБУ"
2010

УДК 378:336](063)

Ф59

Рекомендовано до друку методичною радою Державного вищого навчального закладу “Українська академія банківської справи Національного банку України”, протокол № 9 від 13.05.2010

Редакційна колегія збірника:

д-р екон. наук, проф. А.О. Єпіфанов
(головний редактор);

д-р екон. наук РФ, доцент Б.А. Дадашев;

д-р екон. наук, доцент І.О. Школьник
(відповідальний секретар)

Фінансова освіта: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку [Текст] : збірник матеріалів Міжнародної навчально-методичної конференції (м. Севастополь, 29-30 квітня 2010 р.) / Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. – 285 с.

Видання містить матеріали доповідей учасників Міжнародної навчально-методичної конференції “Фінансова освіта: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку” (м. Севастополь, 2010 р.).

Розраховане на працівників системи вищої освіти України фінансово-кредитного напрямку.

УДК 378:336](063)

© ДВНЗ “Українська академія банківської справи
Національного банку України”, 2010

ЗМІСТ

Спіфанов А.О. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	9
Оболєнська Т.Є. СВІТОВІ ВИКЛИКИ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ.....	11
Саблук П.Т. ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ.....	14
Онищенко В.О. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ.....	19
Школьник І.О. РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	22
Арістова А.М. РОЛЬ І НАПРЯМИ ПЕРЕПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ БАНКІВ	25
Астапова Г.В., Пілецька С.Т. ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ОСВІТИ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ КРИТЕРІВ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ АУДИТОРНОЇ ТА ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	27
Багратян Г.А. ЭКСПОРТ ОБРАЗОВАНИЯ – НАЦИОНАЛЬНЫЙ ПРИОРИТЕТ УКРАИНЫ	34
Балацкий Е.О., Дутченко О.Н. МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРОВЕДЕНИЯ ДЕЛОВОЙ ИГРЫ "ФИНАНСОВЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ"	38
Вокун І.А. BOTTOM-UP DIVERSITY OF FOREIGN LANGUAGE COURSES AS A KEY STRATEGY IN A COMPETITIVE UNIVERSITY	42
Бородіна О.М. ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОЇ ОСВІТИ ЧЕСЬКОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ БАНКІВСЬКОГО ІНСТИТУТУ ВИЩА ШКОЛА В УКРАЇНІ.....	43
Боярко І.М. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФІНАНСИСТІВ ДО ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ АНАЛІТИЧНИХ ФУНКЦІЙ.....	47
Буряков Г.А. РОЛЬ РАБОТОДАТЕЛЕЙ В ПОВЫШЕНИИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ВЫПУСКНИКОВ СПЕЦИАЛЬНОСТИ "ФИНАНСЫ И КРЕДИТ"	50
Варфоломеев А.М. ИМИТАЦИОННЫЕ ИНТЕРАКТИВНЫЕ МОДЕЛИ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВО-ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЯ – ОСНОВА ПОДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНЫХ СПЕЦИАЛИСТОВ ФИНАНСОВО-КРЕДИТНОГО ПРОФИЛЯ.....	53

Одинцова Т.М. ФОРМИРОВАНИЕ БАЛЛЬНОЙ ОЦЕНКИ КАЧЕСТВА УЧЕБНОЙ РАБОТЫ И УРОВНЯ ЗНАНИЙ СТУДЕНТОВ, ОБУЧАЮЩИХСЯ ПО ФИНАНСОВЫМ СПЕЦИАЛЬНОСТЯМ	196
Омелянович Л.О. СУЧАСНИЙ СТАН РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	201
Островська Н.С. ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПІДХОДУ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	205
Пігуль Н.Г. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІНАНСОВОГО НАПРЯМУ	208
Панскова Р.Г. МОДЕРНИЗАЦИЯ ВНЕАУДИТОРНОЙ РАБОТЫ ПРИ ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ НОВОГО ПОКОЛЕНИЯ	209
Пластун В.Л. З ДОСВІДУ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ "СТРАХОВІ ПОСЛУГИ" В РАМКАХ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ	213
Побережний С.М. РОЛЬ ПЕРВИННОГО ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОТИДІЇ ВІДМИВАННЮ ДОХОДІВ, ОТРИМАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ	217
Попович Н.Г., Карпова І.Д. ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В БАНКІВСЬКІЙ ГАЛУЗІ	220
Проноза П.В., Іванов Ю.Б., Колодізев О.М. ЗДОБУТКИ І ЗАВДАННЯ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОСВІТИ НА ЕТАПІ ФОРМУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	225
Рябушка Л.Б. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРИ	236
Савченко К.В. ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ ТРЕНАЖЕРІВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО НАПРЯМКУ	239
Сарахман О.М., Дребот Н.П. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ СТУДЕНТІВ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ БАНКІВСЬКОГО СПРЯМУВАННЯ	241
Сенюшкина М.А. КРЕДИТНО-МОДУЛЬНА СИСТЕМА В ПРОГРАМНОМУ ОБЕСПЕЧЕННІ УЧЕБНОГО ПРОЦЕСА В СФЕРІ ФІНАНСОВ И КРЕДИТА	244
Слободяник Ю.Б. РОЛЬ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ФАХІВЦІВ НАПРЯМУ "ФІНАНСИ І КРЕДИТ"	248
Соколова І.В. ПРОЕКТНИЙ МЕТОД ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	251

Большую роль в проведении научной работы студентов играют научные студенческие кружки, организованные на базе производственной практики. В подготовке научных докладов в период производственной практики участвуют все студенты, проходящие практику в финансовых органах и органах Федерального казначейства. Научный доклад, качество выполнения индивидуального задания учитываются при оценке производственной практики. Лучшие доклады заслушиваются на итоговой конференции по результатам практики, либо на научном студенческом конгрессе в рамках “Недели науки” в университете.

Проводимая студентами научно-исследовательская работа в период прохождения практики, повышает профессиональный уровень производственной практики, способствует написанию качественной выпускной квалификационной работы, помогая будущему выпускнику выполнить требования, которые предъявляются в современных условиях к молодым специалистам.

*В.Л. Пластун, канд. экон. наук,
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”*

З ДОСВІДУ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ “СТРАХОВІ ПОСЛУГИ” В РАМКАХ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Поступовий розвиток страхового ринку, збільшення кількості страхових компаній, а відповідно і конкуренції на ринку, приход іноземних страховиків пред’являє нові вимоги до якості підготовки майбутніх спеціалістів фінансової сфери. Освітні програми, в свою чергу, будуються виходячи з вимог Болонського процесу, а отже і підхід до викладання дисциплін страхового блоку змінюється.

В державному вищому навчальному закладі “Українська академія банківської справи Національного банку України” до недавнього часу викладалися такі дисципліни, які охоплювали страхові відносини: “Страхування”, “Страхові послуги”, “Страховий менеджмент ЗЕД”, “Актуарні розрахунки”. Але в рамках Болонського процесу залишилися лише “Страхування” (дисципліна за вибором) і “Страхові послуги” (нормативна дисципліна). Обидві викладаються лише на пряму підготовки “Фінанси” освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра (шостий і сьомий семестри навчання відповідно).

“Страхові послуги” є прикладною дисципліною. У ній детально вивчаються сутність страхових послуг, умови укладання страхової угоди та порядок здійснення більшості видів страхування. Дисципліна вноситься на державний іспит. Загальний перелік тем, які вивчаються,

не змінився у порівнянні з “доболонським періодом” – 13 тем, які охоплюють основні сфери надання страхових послуг:

1. Страхові послуги та особливості їх реалізації.
2. Порядок укладення та ведення страхової угоди.
3. Страхування життя та пенсій.
4. Страхування від нещасних випадків.
5. Медичне страхування.
6. Страхування підприємницьких ризиків.
7. Сільськогосподарське страхування.
8. Страхування технічних ризиків.
9. Страхування кредитних і фінансових ризиків.
10. Автотранспортне страхування.
11. Морське страхування.
12. Авіаційне страхування.
13. Страхування майна і відповідальності громадян.

Основними завданнями дисципліни є:

- з'ясування об'єктивної необхідності і сутності страхових послуг, які надаються як юридичним, так і фізичним особам;
- засвоєння методів і вироблення навичок організації роботи страховика щодо реалізації страхових послуг;
- розгляд умов надання страхових послуг в галузі майнового та особистого страхування, страхування відповідальності.

Розподіл навчальних годин за видами занять мають наступний вигляд (табл. 1).

Таблиця 1

Витяг з навчального плану про розподіл годин за видами занять з дисципліни “Страхові послуги”

Спеціальність	Курс	Семестр	Загальний обсяг	Аудиторні заняття				СРС	Форма контролю	Курсові роботи
				Всього	Лекції	Практичні	Індивідуальні			
6.030508	IV	7	180	88	38	34	16	92	іспит	–

Особливістю переходу до Болонського процесу була зміна обов'язковості вивчення дисципліни: з дисципліни за вибором на нормативну, в той час як з дисципліною “Страхування” відбулись зворотні процеси. На нашу думку і враховуючи той факт, що вивчення курсу “Страхування” передувє вивченню “Страхових послуг”, її слід залишити серед

нормативних дисциплін. Інакше студенти, які не обирали “Страховання” для вивчення вочевидь будуть мати складнощі при опануванні “Страхових послуг”. Сама побудова дисципліни не передбачає розгляду основних понять страхування, особливостей діяльності страхових компаній, регулювання страхової сфери тощо. Без цих основ студенту буде важко орієнтуватись на початковому періоді вивчення дисципліни “Страхові послуги”.

Суттєвої зміни зазнала система оцінювання знань студентів. До впровадження Болонського процесу студент отримував середньо-арифметичну оцінку успішності навчання і за рішенням викладача міг не складати іспит, отримуючи екзаменаційну оцінку автоматично. Але в рамках Болонського процесу була обрана накопичувальна система оцінювання знань: кожен вид робіт давав можливість підвищувати свій підсумковий бал, а екзамен, як форма підсумкового контролю, забезпечував 50 % кінцевого результату навчання. На нашу думку, нова система дозволила створити умови, за яких студент ще на початку семестру може спланувати свою роботу, виходячи з кількості балів, якими оцінюється його навчання. Накопичувальна система також дала можливість розміщувати оцінки студентів по кожному виду робіт у відкритому доступі в мережі Інтернет. Це створює умови якісного моніторингу успішності як з боку самих студентів, так і інших зацікавлених осіб.

При розробці систем оцінювання було враховано досвід викладання інших дисциплін фінансового профілю, а також той факт, що випускнику-бакалавру необхідно складати державний іспит з дисципліни “Страхові послуги”. Тому особлива увага була приділена більш ретельному опрацюванню опанованого на лекційних і практичних заняттях матеріалу. Це стосується проведення тестового контролю знань по кожній темі, усних опитувань студентів на кожному занятті, розв’язання задач і практичних завдань, у тому числі із включенням їх до модульних контрольних робіт. Додаткове опрацювання особливостей надання тих чи інших страхових послуг проводилось у вигляді обговорення реферативних доповідей студентів. З метою узагальнення і створення зв’язку між дисциплінами “Страховання” і “Страхові послуги” було проведено ділову гру, в якій студентам пропонувалось створити модель страхової компанії з описом її діяльності і особливостями надання обраного виду страхових послуг.

В цілому, оцінюючи успішність навчання студентів, можна стверджувати, що засвоєння основного матеріалу відбувається краще. Розподіл успішності показано на рис. 1. Як можна побачити майже 75 %

студентів показали достатньо високі результати (“добре” і “відмінно” за 4-бальною системою оцінювання) і лише 5 % потребують перездачі, що є цілком прийємним показником, враховуючи загальну слабку підготовку цих студентів.

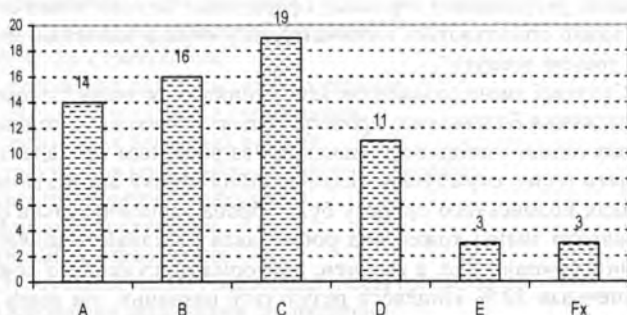

Рис. 1. Успішність студентів 4 курсу денної форми навчання при вивченні дисципліни “Страхові послуги” в рамках Болонського процесу

Однією з суттєвих проблем при викладанні дисципліни протягом кількох років була відсутність спеціалізованого підручника, який би відповідав за своїм змістом переліку тем, які визначені навчальною програмою. Особливо це позначалось на роботі зі студентами заочної форми навчання. Подолання цього бар'єру в нашому вузі було вирішено шляхом написання навчально-методичного посібника для самостійного вивчення дисципліни.

Серед окремих позитивних зрушень слід відмити поступове збільшення кількості дипломних робіт, які захищаються студентами за страховою тематикою, проходження виробничої і переддипломної практики в страхових компаніях. В рамках наукової роботи студентів слід відзначити виступи на науково-практичних студентських конференціях.

Враховуючи загальну тенденцію збільшення філій і представництв страхових компаній в регіонах країни, бажано ввести спеціалізацію “Страховий менеджмент”. Це дозволить розширити загальний перелік дисциплін, що викладаються на кафедрі, підвищити якість підготовки вузькопрофільних спеціалістів саме в страховій сфері.

Таким чином, можна стверджувати, що викладання дисципліни “Страхові послуги” в рамках Болонського процесу призвело до значної кількості позитивних зрушень в якості підготовки студентів, використанню активних методів навчання, прозорості системи оцінювання знань і вимог до студентів в процесі опанування дисципліни.